

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФІНАНСОВОГО СУПРОВОДУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Успіх інноваційної діяльності значною мірою визначається способами фінансової підтримки. В основному в світі виділяють такі джерела фінансування інноваційної діяльності: власні кошти суб'єктів господарювання, залучені кошти, позикові кошти, бюджетні кошти, кошти інноваційних фондів, інші джерела фінансування.

У сучасній економіці інноваційна активність є одним з ключових факторів підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Це підтверджується, зокрема, результатами дослідження Pricewaterhouse Coopers, яка представила результати масштабного дослідження інноваційної діяльності компанії. Дослідження проводилося, щоб оцінити вигоду від інновацій та підходів до цієї діяльності. В опитуванні взяли участь 1757 представників вищого керівного складу компаній 25 країн з 30 галузей, які курують інноваційну діяльність в своїх компаніях. Як показали результати дослідження, керівники компаній визнають, що без інновацій довгострокове зростання їхнього бізнесу було б неможливим. На думку 43% опитаних, інновації стають все більш важливою умовою збереження конкурентоспроможності їх організацій. Керівники компаній розраховують, що в найближчі 5 років їх бізнес зросте в середньому на 35,4%. На думку 93% опитаних, велика частина цього зростання буде досягнуто саме за рахунок інновацій.

Інноваційний розвиток вітчизняних підприємств потребує дослідження світового досвіду фінансового супроводу з урахуванням тенденцій, що склались в світовій практиці (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори інноваційного розвитку

Фактор	Країна
<i>Фактори, які сприяють успішному інноваційному розвитку</i>	
Соціальна згуртованість	Данія, Швеція
Високі витрати на науку	Німеччина, Данія, Японія, Фінляндія
Наявність значимих корисних копалин	Німеччина, Норвегія
Географічне положення	Сінгапур, Нідерланди, Великобританія
Створення спеціальних організацій і органів, відповідальних за визначення і реалізацію інноваційної політики	Майже всі країни
Активна взаємодія з іншими країнами в частині обміну технологіями	Майже всі країни
Створення інноваційних кластерів	Франція, Німеччина
Здійснення основних інновацій у великих транснаціональних корпораціях	Швеція, Франція, Нідерланди, Індія, Японія
Забезпечення безкоштовної освіти	Німеччина, Норвегія
<i>Фактори, що перешкоджають розвитку інноваційних систем</i>	
Низька частка бізнесу у фінансуванні НДДКР	Франція, Швеція, Нідерланди, Індія
Слабке залучення малого бізнесу в інноваційну діяльність «Відтік мізків»	Франція, Швеція, Нідерланди, Японія
Територіальні диспропорції в розвитку	Франція, Німеччина
Швидке старіння населення країни	Німеччина, Індія, Китай, Франція, Норвегія
Високі витрати на військово-промисловий комплекс	країни Європейського союзу
Нерозвинені ринки венчурного капіталу	Швеція, Ізраїль
Проблеми комерціалізації інновацій	Данія, Німеччина
Бюрократія	Індія, Німеччина, Бразилія
	Індія, Бразилія, країни Азії

На сьогоднішній день світове співтовариство поділяє країни на групи з огляду рівня їх економічного розвитку, системи міжнародної кооперації й інтеграції таким чином:

- 1) *технологічне ядро*: США, Японія, Німеччина, Велика Британія, Франція;
- 2) *країни першого технологічного кола*: Італія, Канада, Швеція, Голландія, Австрія, Республіка Корея;
- 3) *країни другого технологічного кола*: країни, що найбільш просунулись вперед у своєму розвитку – країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону;
- 4) *постсоціалістичні країни Східної Європи*;
- 5) *країни СНД і близького зарубіжжя*;
- 6) *найменш розвинуті країни*: країни Африки та Латинської Америки.

Пряме державне фінансування інноваційного розвитку розвинених країн здійснюється і через державні цільові програми: у Канаді за кошти федеральної програми розвитку стратегічних технологій підприємства мають змогу

відшкодувати до 50% їх витрат на НДДКР; у Японії ведеться цільове бюджетне фінансування малого бізнесу; у Великобританії діє система конкурсної державної допомоги для найважливіших інвестиційних проектів.

Формами непрямого стимулювання розвинених країн є:

- податкові пільги (пільги надаються підприємствам, які реалізують інноваційну діяльність як витрати з доходу, до податкових відрахувань);
- податковий кредит або податкові канікули (підприємствам надається можливість часткової сплати податків або їх несплати протягом періоду реалізації інноваційних проектів);
- прискорена амортизація (спеціальна система амортизації основних засобів, що забезпечує їх швидке оновлення);
- відшкодування у резервні фонди (дозвіл на збільшення частки вкладень з прибутку у резервні фонди);
- відшкодування витрат (відшкодування витрат на інноваційний розвиток підприємств, в тому числі – згідно з державними програмами субсидіювання);
- дотації на інвестування в НДДКР, науковий та технологічний розвиток.

У розвинених країнах вдало використовується податковий кредит та прискорена амортизація наукового обладнання. Завдяки прискореній амортизації підприємства, що стали на інноваційний шлях розвитку мають додаткове внутрішнє джерело фінансування інноваційної діяльності, а використання податкового кредиту забезпечує вивільнення неоподаткованих коштів для повторного їх вкладення в інноваційний розвиток. Вагоме місце серед джерел фінансування інноваційного розвитку посідають інноваційні фонди. Головним напрямом діяльності інноваційних фондів розвинених країн є надання грантів, на основі конкурсної системи відбору інноваційних проектів, причому гранти, на відміну від української практики, надаються у формі безоплатної субсидії. Головними джерелами венчурного капіталу для венчурних фондів у країнах ЄС є банківські структури, пенсійні фонди та страхові компанії. Розподіл венчурного капіталу в США та ЄС відрізняється як за обсягами так і за структурою головних напрямів фінансування (табл. 2)

Таблиця 2

Способи фінансування інновацій

Напрями розподілу	США	ЄС
Спрямування венчурного капіталу	Спрямовується в 2000 компаній	Спрямовується в 1200 компаній
Середня сума угоди	20 млн. дол.	менше 4 млн. євро на фірму
Розподіл коштів:		
ІТ	70%	50%
медицина	10%	10%
бізнес	20%	40%

Поштовхом розвитку венчурного фінансування є не тільки можливість отримати надприбутки, але й державні заходи щодо активізації.

Серед існуючих напрямів фінансового забезпечення інноваційного розвитку, що притаманні розвиненим державам, доцільно обирати, ті, які б у повній мірі відповідають інфраструктурним можливостям, так і фінансовій складовій інноваційного потенціалу вітчизняного реального сектору економіки. А тому, на наш погляд, насамперед потрібно покращити інвестиційний клімат, через створення сприятливих умов для розвитку венчурного фінансування, реалізації діяльності світових інноваційних фондів та їх співпраці з вітчизняними підприємствами, в тому числі, за програмами надання грантів. До того ж, потрібно розробити план заходів щодо залучення банківського і страхового капіталу до інноваційного фінансування промислових підприємств. Доцільно активізувати пільгове кредитування підприємствам, що стали на інноваційний шлях розвитку.